

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
DOSAVADNÍ POKUSY O SYNTÉZU PRAVĚKU ČECH A DNEŠNÍ STAV	9
Část I. METODY A CÍLE ARCHEOLOGIE	19
1. Metody archeologické prospekce	19
2. Výzkumné práce v terénu	21
3. Datování archeologických nálezů	23
4. Čas a prostor	27
5. Funkční analýza archeologických pramenů	31
6. Otázka původu nálezů	33
7. Problémy technologie a dějin techniky	34
8. Problémy pravěké ekonomie	36
9. Archeologie a otázky vývoje společnosti	39
10. Výpověď archeologie o nadstavbových jevech	43
11. Otázky etnických a politických dějin	47
12. Přírodní prostředí	51
13. Problémy populace	55
14. Kritické zamyšlení nad archeologií	57
15. Perspektivy studia pravěkých dějin	58
Část II. VÝVOJ PŘÍRODNÍHO PROSTŘEDÍ V KVARTÉRU	63
1. Problém začátku kvartéru	63
2. Základy chronologie kvartéru	64
3. Paleontologická rozhraní	65
4. Cyklické změny klimatu v kvartéru	67
5. Vývoj přírody od pliocénu do konce pleistocénu	74
6. Holocén – otázka počátku a konce holocénního interglaciálu	78
7. Celosvětový vývoj klimatu a přírody v holocénu	79
8. Příčiny kvartérního klimatického cyklu	83
Část III. VZNIK A VÝVOJ DNEŠNÍHO ČLOVĚKA	85
1. Metodika a možnosti studia vývoje člověka	85
2. Vývoj fauny	87
3. Místo člověka v živočišné říši	88
4. Biologie hominizačního procesu	90
5. Taxonomie čeledi Hominidae	97
Část IV. VÝVOJ LIDSTVA V PALEOLITU A MEZOLITU. SITUACE NA ÚZEMÍ ČECH	109
1. Metody a vývoj bádání o nejstarších dějinách lidstva	109
2. Počátky lidské kultury	111
3. Starý paleolit v Čechách	114

4. Způsob života staropaleolitických lidí	117
5. Vývoj industrií středního paleolitu	121
6. Pokroky v materiální a nadstavbové sféře středopaleolitického lidstva	124
7. Kultury mladého a pozdního paleolitu	129
8. Čechy v mladém a pozdním paleolitu	131
9. Vyspělí lovci mladého paleolitu a jejich civilizace	140
10. Společnost a duševní život lidí v mladém paleolitu	146
11. Mezolit – závěrečná doba kořistnického hospodářství v Evropě	152
Část V. NEOLIT A POČÁTKY VÝROBNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ	159
1. Změny přírodního prostředí	159
2. Vývoj a metoda bádání o českém neolitu	163
3. Počátky produkce potravin	165
4. Neolitická kolonizace Balkánského poloostrova a Podunají	169
5. Kultury s lineární keramikou	174
6. Kultura lineární keramiky v Čechách	178
7. Neolitické zemědělství	185
8. Stavebnictví a výrobní technika ve starším a středním neolitu	191
9. Společnost a její nadstavba ve středním neolitu	197
10. Mladoneolitické a chalkolitické kultury v jihovýchodní Evropě	204
11. Kultura vypíchané keramiky	206
12. Konec neolitu v Čechách – kultura lengyelská a kultura jordanovská	212
13. Ekonomie mladého neolitu v Čechách	216
14. Otázky společnosti, kultu a dějin mladého neolitu	225
15. Tělesný vzhled neolitického obyvatelstva	231
16. Význam neolitické epochy pro země střední Evropy	232
Část VI. OBDOBÍ ENEOLITU	234
1. Eneolit v Čechách a jeho problémy	234
2. Kultura nálevkovitých pohárů a civilizace staršího eneolitu	236
3. Michelsberská kultura	245
4. Kultura kanelované keramiky v Čechách	247
5. Řivnáčská kultura	253
6. Chamská kultura v Čechách	259
7. Kultura kulovitých amfor	263
8. Otázka zavedení rádlu a orby. Dobytkářství	266
9. Počátky hornictví a metalurgie	269
10. Hrazená sídliště na výšinách	274
11. Vznik patriarchálního zřízení	278
12. Kultura bojových sekeromlatů a otázka stepních plemen	280
13. Kultura se šňůrovou keramikou	285
14. Kultura se zvoncovitými poháry	300
15. Problematika zemědělských a pasteveckých společenství	312
16. Otázka Indoevropanů	316
17. Otázka vzniku únětické kultury	319
18. Význam eneolitu	327
Část VII. CIVILIZACE STARŠÍ DOBY BRONZOVÉ	330
1. Počátky doby bronzové ve střední Evropě a únětická kultura	330

2. Únětická kultura ve středních Čechách	334
3. Únětická kultura ve východních Čechách	339
4. Únětická kultura v severozápadních Čechách	341
5. Kolonizace jižních Čech	347
6. Rozvoj těžby mědi	352
7. Otázka krušnohorského cínu	357
8. Rozvoj slévačství a kovotepectví	360
9. Civilizace v době únětické kultury	362
10. Výpověď pohřebišť a pohřebního ritu	367
11. Antropologie únětické kultury	372
12. Chronologie a význam únětické kultury	373
Část VIII. JIHOČESKÉ OKRSKY V MLADŠÍCH DOBÁCH PRAVĚKU	377
1. Mohylové kultury a otázka jejich geneze v Podunají	377
2. Českofalcká mohylová kultura v západních Čechách	380
3. Českofalcká mohylová kultura doby bronzové v jižních Čechách	385
4. Milavečská kultura v západních Čechách	389
5. Nynická skupina v západních Čechách	397
6. Jižní Čechy v mladé době bronzové	404
7. Hallstatt v pravěku Evropy	405
8. Halštatská mohylová kultura	408
9. Laténské mohyly v západních a jižních Čechách a ploché žárové hroby	413
10. Společenská hlediska pohřebního ritu u lidu mohylových kultur	422
11. Poznámky k náboženství a kultu budovatelů mohyl	429
12. Mohylové kultury a historická plemena staré Evropy	432
13. Význam historie tisíce let v západních a jižních Čechách	435
Část IX. STŘEDNÍ A SEVEROZÁPADNÍ ČECHY V EPOŠE MLADŠÍHO PRAVĚKU	438
1. Střední Podunají ve vyvinuté době bronzové	438
2. Mohylová kultura doby bronzové ve středních a severozápadních Čechách	440
3. Knovízská kultura	446
4. Hromadné nálezy bronzových předmětů v oblasti knovízské kultury	453
5. Úrny a zohavená těla: problémy rozvrstvení společnosti v knovízské kultuře	461
6. Bylanská kultura	466
7. Pohřby s vozy a pohřby s postroji: otázky dalšího členění vedoucí vrstvy	476
8. Žárová pole laténského období	482
9. Úloha kultu u etnických skupin starší doby laténské	495
10. Postavení středních a severozápadních Čech ve střední Evropě v mladším pravěku a na počátku dějin	501
Část X. ČECHY A OKRUH LUŽICKÝCH POPELNICOVÝCH POLÍ	503
1. Lužická kultura a její vznik	503
2. Postavení Moravy a Čech v genezi lužické kultury	506
3. Východočeská skupina lužické kultury	508
4. Slezskoplatěnická kultura	514
5. Lužická kultura v severních a západních Čechách	521
6. Hromadné nálezy bronzů z oblasti lužických popelnicových polí v Čechách	522
7. Slezskoplatěnická kultura v době laténské	526
8. Společenský vývoj lužické a slezskoplatěnické oblasti v Čechách	528

9. Antropologie lužické kultury	532
10. Otázka etnické příslušnosti lužické kultury	534
11. Význam lužické kultury pro dějiny Čech	537
Část XI. EKONOMICKÝ ZÁKLAD MLADŠÍHO PRAVĚKU	539
1. Vývoj přírodních podmínek a zemědělská výroba	539
2. Význam chovu koně	543
3. Těžba mědi a technický vzestup slévačství	546
4. Rozvoj kovotectví bronzového věku	551
5. Příchod železa	555
6. Obrábění parohu a kosti	557
7. Doklady textilní výroby a koželužství	558
8. Mistrovství hrnčičů v době před zavedením kruhu	560
9. Tesařství a obrábění dřeva v době kovových nástrojů	563
10. Stavebnictví, domy a formy sídlení	565
11. Směna surovin a výrobků	574
12. Bronzové nádoby jako předmět směny na konci doby bronzové a v době halštatské	577
13. Známky individualizace směny a otázka obchodu	583
14. Vývoj výrobních sil do konce pozdního patriarchy	585
Část XII. KELTOVÉ V ČECHÁCH	587
1. Keltové, jejich původ a historická expanze	587
2. Plochá keltská pohřebiště a problém příslušných sídlišť	589
3. Keltské řemeslo v době plochých pohřebišť	601
4. Struktura keltské společnosti ve čtvrtém až druhém století	605
5. Doba keltských oppid	607
6. Laténská oppida v Čechách	612
7. Venkovské osady	624
8. Podmokelská a kobylská skupina v severních Čechách	626
9. Keltské stavitelství	630
10. Pokrok v zemědělské výrobě	635
11. Těžba nerostných surovin	639
12. Výroba a zpracování železa v mladé době laténské	641
13. Změny v technologii keramiky	646
14. Umělecké řemeslo	649
15. Vznik obchodu a zavedení ražené mince	653
16. Úloha kultu a náboženství	659
17. Bójové	663
18. Otázka pokročilejších forem keltského společenského zřízení v mladé době laténské	665
19. Poznámky k předkeltskému a keltskému výtvarnému projevu	670
20. Význam Keltů a jejich civilizace v dějinách Čech	673
Část XIII. DOBA ŘÍMSKÁ	676
1. Pronikání Impéria do střední Evropy	676
2. Germáni	680
3. Marobud a Katvalda	682
4. Otázky studia doby římské v Čechách	685
5. Starší doba římská a její archeologické členění	688
6. Markomanské války a úpadek římského limitu	696

7. Archeologie mladší doby římské	703
8. Dovezené zboží a úloha mincí	713
9. Zemědělství a otázka jeho systému	721
10. Železářské a slévačské obory	725
11. Ostatní řemeslné obory	731
12. Společenské zřízení u Germánů	734
13. Náboženské představy a kult. Poznámky k antropologickému rázu populace v Čechách	739
14. Výtvarný projev doby římské v Čechách	743
15. Význam doby římské pro dějiny Čech	745
Část. XIV. EPILOG PŘEDSLOVANSKÝCH DĚJIN ČECH	748
1. Úpadek a pád římského Impéria. Pohyby kmenových skupin zvané stěhování národů	748
2. Čechy v pátém století	755
3. Poslední příchozí z Polabí	761
4. Život na vsi v době stěhování národů	771
5. Barbarské říše a směry společenského vývoje v polovině tisíciletí	774
POSTAVENÍ ČECH V PRAVĚKU EVROPY	778
PODĚKOVÁNÍ	783
BIBLIOGRAFIE	784
SEZNAM ZKRATEK	829
ZKRATKY INSTITUCÍ	831
PRAMENY K ILUSTRACÍM	832
AUTORSKÝ KOLEKTIV	833
REJSTŘÍK	834
OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	
MAPY 1–10	